

УДК 657

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В ОБЛІКУ

Данилова Л. А., Яковенко С. Л.

Харківський державний автомобільно-дорожній коледж, Лозівська філія

Розглянуто підходи до трактування сутності електронних грошей, особливості їх функціонування та облікового відображення в Україні. Виділено основні подібні та відмінні риси між поняттями «гроші», «електронні гроші» та «безготівковий переказ грошей». Виходячи з результатів дослідження теоретично обґрунтовано, що поняття «гроші» є більш ширшим порівняно з поняттями «електронні гроші». Підкреслено неможливість їх ототожнення. Визначено, що поняття «електронні гроші» слід розглядати не лише з економічної, а й юридичної та технічної точок зору.

Ключові слова: електронні гроші, електронний гаманець, електронна комерція, система електронних платежів, фінансовий облік електронних грошей.

Данилова Л. А., Яковенко С. Л. Особенности отражения электронных денег в учете / Харьковский государственный автомобильно-дорожный колледж, Украина, Харьков / Харьковский государственный автомобильно-дорожный колледж, Лозовской филиал, Украина, Лозовая

Рассмотрены подходы к трактовке сущности электронных денег, особенности их функционирования и учетного отражения в Украине. Выделены основные подобные и отличительные черты между понятиями «деньги», «электронные деньги» и «безналичный перевод денег». Исходя из результатов исследования

теоретически обосновано, что понятие «деньги» более широко по сравнению с понятиями «электронные деньги». Подчеркнуто невозможность их отождествления. Определено, что понятие «электронные деньги» следует рассматривать не только с экономической, но и юридической и технической точек зрения.

Ключевые слова: электронные деньги, электронный кошелек, электронная коммерция, система электронных платежей, финансовый учет электронных денег.

Danilova L., Yakovenko S. Features of the reflection of electronic money in accounting / Kharkov State Automobile and Road College, Ukraine, Kharkov / Kharkov State Automobile and Road College, Lozova branch, Ukraine, Lozova

Considered are the approaches to the interpretation of the essence of electronic money, the nature of their functioning and accounting reflection in Ukraine. The main similar and distinctive features between the concepts of "money", "electronic money" and "non-cash transfer of money." Based on the results of the study, it is theoretically justified that the concept of "money" is more broadly compared with the concepts of "electronic money". The impossibility of their identification is emphasized. It was determined that the concept of "electronic money" should be considered not only from an economic, but also from a legal and technical point of view.

Key words: electronic money, electronic purse (wallet), e-commerce, Electronic Funds Transfer, financial accounting of electronic money.

Вступ. Електронні гроші все частіше використовуються для розрахунків між суб'єктами господарювання поряд зі звичайними грошовими коштами. При цьому якісною перевагою електронних грошей є їх можливість реалізувати дві вимоги розрахункових

процесів - миттєвість здійснення розрахунку та відсутність регіональних обмежень у їх проведенні. Визначальну роль у розповсюдженні розрахунків електронними грошима відіграє швидкий розвиток електронної комерції.

Усі процеси, що відбуваються у сфері електронної комерції, потребують коректного відображення в системі бухгалтерського обліку. Проте на сьогодні вони є практично не дослідженими. Удосконалення положень організації та методики бухгалтерського обліку електронних грошей, як нового специфічного об'єкта обліку, дозволить поліпшити оперативне управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання.

Вагомий внесок в розробку теоретичних основ та підходів до проблеми сутності електронних грошей здійснили науковці економічної теорії, такі як: Базилевич В. Д., Баластрик Л. О., Варналій З. С., Лютий І. М. та ін.

Розробкою фундаментальних питань щодо методологічних підходів фінансового обліку, фінансової звітності та економічного аналізу грошових коштів, зокрема електронних грошей займалися так вітчизняні вчені, як: Бутинець Ф. Ф., Голов С. В., Гура Н. О., Голубнича Г.П., Засадний Б. А., Дорош Н.І., Дрозд І. К, Ловінська Л. Г., Мних Є. В., Мельник Т.Г., Молот Т. В., Петрик О. А., Сопко В. В., Фещенко Є. А., Швець В. Г., Шевчук В. О., Шарманська В. М. та ін.

Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є вивчення економічної сутності електронних грошей, визначення особливостей розрахунків з використанням таких коштів та удосконалення методичного підходу до облікового відображення електронних грошових коштів суб'єкта господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. При впровадженні електронної комерції в господарські процеси підприємства всі

розрахункові операції починають відбуватися в електронному середовищі з використанням електронних грошей.

Сьогодні найбільш відомими та задіяними у розрахункових операціях в мережі Інтернет є: Webmoney, RBK Money, Яндекс.Деньги, Інтернет.Деньги, E-Gold, PayPal, LiqPay, Z-Payment, Assist, EasyPay, Moneymail, INO Card, ICQMoney, CyberPlat, E-Port, Bank o Phone, E-pay, Ukash, Portmone, Fethard та ін.

Електронні гроші з'явилися відносно нещодавно. Феномен виникнення таких грошей пов'язують з першим перерахуванням коштів через телеграф (США, 1918 р.). Однак електронні гроші саме такого інформаційно-економічного наповнення (змісту), якими ми їх сьогодні знаємо, активно почали впроваджуватись в господарську діяльність в період 1993-1998 рр. Тому можна з впевненістю стверджувати, що з позиції бухгалтерського обліку електронні гроші є новим об'єктом дослідження.

В Україні сутність поняття «електронні гроші» регламентується Положенням про електронні гроші в Україні, затвердженим Постановою Правління Національного банку України від 04.11.2010 р. № 481 [11]. Так, під електронними грошима розуміють одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами і є грошовим зобов'язанням емітента.

Однак, у вересні 2012 року Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування платіжних систем та розвитку безготівкових розрахунків» № 528417 від 18.09.2012 р. було дещо уточнено поняття «електронні гроші» тобто сформульовано як «одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими

особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі» [5].

Листом Національного банку України № 25-112/6750 від 07.06.2013 р. підтверджено, що «електронні гроші не можуть бути прирівняні до статусу грошової одиниці України, оскільки випускаються банками і мають обмеження у розповсюдженні і здійсненні операцій за ними серед обмеженого кола осіб» [2].

Таким чином, неврегульованість українського законодавства призводить до виникнення подвійності трактування поняття «електронні гроші». Адже з одного боку, вони є засобом платежу, які не можуть бути прирівнені до статусу національної грошової одиниці – гривні, а з іншого боку – вони є зобов'язанням емітента, яке виконується в готівковій чи безготівковій формі.

Для України електронні гроші - це новий платіжний засіб. З технічної точки зору такі розрахунки вже успішно здійснюються українськими компаніями, а ось бухгалтери, що їх обліковують – губляться у здогадках, як це правильно зробити. Головна проблема полягає у тому, що розуміти під електронними грошима: засоби платежу - такі, як готівкові чи безготівкові кошти, акредитиви, депозити тощо чи грошові зобов'язання, як, наприклад, право вимоги боргу.

Низка авторів схиляється до думки обліку нових платіжних засобів у складі зобов'язань, зважаючи саме на визначення, дане у Положенні про електронні гроші в Україні: електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент особами, і є грошовим зобов'язанням емітента [3].

У той же час представник аудиторської компанії «Аудит-Альянс» Т.Горячун розкриває протилежну позицію і пропонує обліковувати

електронні гроші на додатковому субрахунку до рахунку 33 «Інші кошти» (наприклад, субрахунок 335 «Електронні гроші»). У випадку, коли зазначені платіжні засоби надходять до агента на підставі агентського договору, що не передбачає переходу прав власності на кошти, для обліку електронних грошей рекомендується використовувати позабалансовий рахунок (наприклад, рахунок 033), на якому вести облік таких коштів за номінальною вартістю [1].

Оскільки купівельна спроможність нових засобів платежу потенційно є необмеженою, їх природа характеризується як грошова. Електронним грошам властиве внутрішнє протиріччя – з одного боку, вони є засобом платежу, з іншого – зобов'язанням, яке підлягає виконанню у звичайних не електронних грошах [6].

Згідно з обліковою політикою ТОВ «Українського гарантійного агентства», який є гарантом системи WebMoney в Україні для обліку емісії та використання електронних грошей, передбачено відображати електронні гроші як право відступу, застосовуючи такі бухгалтерські рахунки, субрахунки та аналітичні рахунки [7]:

- 949 - для відображення собівартості уступки вимоги;
- 18 - для відображення частки коштів депозитного рахунку, яка належить підприємству, та допоміжного рахунку;
- 025 - для відображення частки коштів депозитного рахунку, яка належить третім особам;
- 361 - для відображення відступлення прав вимоги фізичним особам;
- 363 - для відображення відступлення прав вимоги юридичним особам;
- 364 - для відображення розрахунків з покупцями за іншими операціями;

- 3711 - для відображення авансів, наданих іншим підприємствам;
- 3771 - для відображення розрахунків за операціями відступлення прав вимоги (викуп прав вимоги за номінальною вартістю);
- 6851 - для відображення помилкових операцій;
- 6852 - для відображення операцій наданих іншими підприємствами [4].

Поширена практика побудови облікової системи передбачає облік електронних грошей без урахування особливостей їх емісії. Така ситуація відповідає вимогам НБУ, але суперечить міжнародній практиці та економічному змісту показників. Доведено, що системи типу WebMoney фактично є емітентами електронних грошей і тому мають відображати в обліку виникнення даних грошових еквівалентів як емісію.

Отже, результати дослідження показали, що електронні гроші є новим об'єктом бухгалтерського обліку, який має певні специфічні особливості, а тому такий об'єкт обліку обов'язково повинен знайти своє відображення у наказі Про політику бухгалтерського обліку підприємства.

Висновки. З усього викладеного вище можна зробити висновок, що потрібне подальше вивчення як теоретичних, так і практичних аспектів цієї проблеми щодо відображення в обліку операцій з розрахунками електронними грошима, на рівні державних методологічних рад, які повинні чітко регламентувати застосування такого платіжного інструменту, як електронні гроші.

Для подальшого успішного розвитку електронних грошей в Україні важливим є:

1. Застосування виваженої правової регламентації, спрямованої, з одного боку, на підтримку їхнього розвитку, а з іншого – на запобігання їх використання з метою ухилення від оподаткування та контролю.

2. Подолання певних складнощів з ситуативним перерозподілом суб'єктів ринку і сфер регулювання між регуляторами. А це, окрім електронних грошей, і послуги з приймання малих платежів і виплат, і питання з програмно-технічними комплексами самообслуговування – терміналами, і багато іншого.

Література:

1. Горячун Т. Сутність поняття «Електронні гроші». Міжнародні визначення та українське законодавство [Електронний ресурс] / Тетяна Горячун. - Режим доступу \: <http://audit-alliance.com.ua/sutnist-ponyattya-elektronni-groshi-mizhnarodni-viznachennya-ta-ukra%D1%97nske-zakonodavstvo/>.
2. Лист Национального банку України «Щодо визначення окремих понять» від 07.06.2013 № 25-112/6750[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v6750500-13>
3. Мельничук В. Г. Економіка: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. / В. Г. Мельничук, Г. О. Ковальчук, В. О. Огнев'юк. - 2-ге вид., переробл. і допов. - К.: Навч. книга, 2004. - 368 с.
4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 року № 291 (зі змінами та доповненнями).
5. Положення про електронні гроші в Україні [Електронний ресурс]: затверджене постановою) Правління НБУ від 04.11.2010 р. № 481. - Режим доступу \: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1121-13>.

6. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні Закон України від 05.04.2001 № 2346-III зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

7. Річна інформація Товариства з обмеженою відповідальністю «Українського Гарантійного Агентства» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/participant/32610513>. - Назва з екрана.

References:

1. Goryachun T. The essence of the concept of "electronic money". International definitions and Ukrainian legislation [Electronic resource] / Tetyana Goryachun. - Access mode: <http://audit-alliance.com.ua/sutnist-ponyattya-elektronni-groshi-mizhnarodni-viznachennya-ta-ukra%D1%97nske-zakonodavstvo/>.

2. Letter of the National Bank of Ukraine "Concerning the Definition of Individual Notions" dated June 7, 2013, No. 25-112 / 6750 [Electronic resource]. - Mode of access: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v6750500-13>

3. Melnichuk V.G. Economics: underground. for 10 cl. general education tutor shut up / V.G. Melnichuk, G.O. Kovalchuk, V.O.Ognevyuk. - 2nd form., Reworked. and listens. - K .: Teach book, 2004 - 368 pp.

4. Plan of accounting of assets, capital, liabilities and business transactions of enterprises and organizations: approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 30.11.99, No. 291 (with amendments and supplements).

5. Regulation on electronic money in Ukraine [Electronic resource]: approved by the resolution) Board of the NBU dated November 4, 2010 № 481. - Access mode: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1121-13>.

6. On payment systems and transfer of funds in Ukraine Law of Ukraine dated April 5, 2001 No. 2346-III with amendments and additions)

[Electronic resource]. - Mode of access:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

7. Annual information of the Limited Liability Company "Ukrainian Guarantee Agency" [Electronic resource]. - Mode of access:
<http://smida.gov.ua/db/participant/32610513>. - Title from the screen.